

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.33 (3195) ●

● ЧАЦВЕР, 9 ВЕРАСНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY



Асіу! — Дзякуй!
У вучняў вільнюскай беларускай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны была асаблівая ўрачыстасць **Стар. 2**



У госці да сівой легенды
Больш за тры тысячы чалавек прынялі ўдзел у фестывалі “Гальшанскі замак-2010” **Стар. 3**



Усе колеры ўсмешкі
Незвычайная фотавыстава ў Нацыянальным мастацкім музеі **Стар. 4**

СВЯТА ПІСЬМЕНСТВА

Добрае слова

У першую нядзелю верасня па традыцыі адзначаўся Дзень беларускага пісьменства, сталіцай усебеларускага свята сталі Хойнікі

Іван Іванаў

Герояў вядомай трылогіі “Людзі на балоце” палешука Васіля Дзятліка, ягоную каханую Ганну Чарнушку з братам Хведзькам ды маці Аленай цяпер можна сустрэць у Хойніках. Яны сабраліся разам у кампазіцыі “Па старонках твораў Івана Мележа” і віталі шматлікіх удзельнікаў, гасцей Дня беларускага пісьменства на цэнтральнай алеі мясцовага парку. Літаратурныя героі, якім даў жыццё народны пісьменнік Беларусі, быццам спуціліся дзякуючы гомельскаму скульптару Валерыю Кандраценку з нябачных воку вяршынь свету вобразаў. Слова здзейснілася справай, стала прыгожай явай культурнага жыцця. Дарэчы, адноўлены да свята ў Хойніках і помнік архітэктуры канца XIX стагоддзя – цяпер у гэтым “Сядзібным доме”, урачыста адкрытым пад час свята, прасторна Краязнаўчаму музею і філіялу школы мастацтваў. Зрэшты, такія важкія падарункі гарадам да свята здараюцца штогод, па іх можна прасочваць і амаль дваццацігадовую гісторыю Дзён беларускага пісьменства па ўсёй краіне.

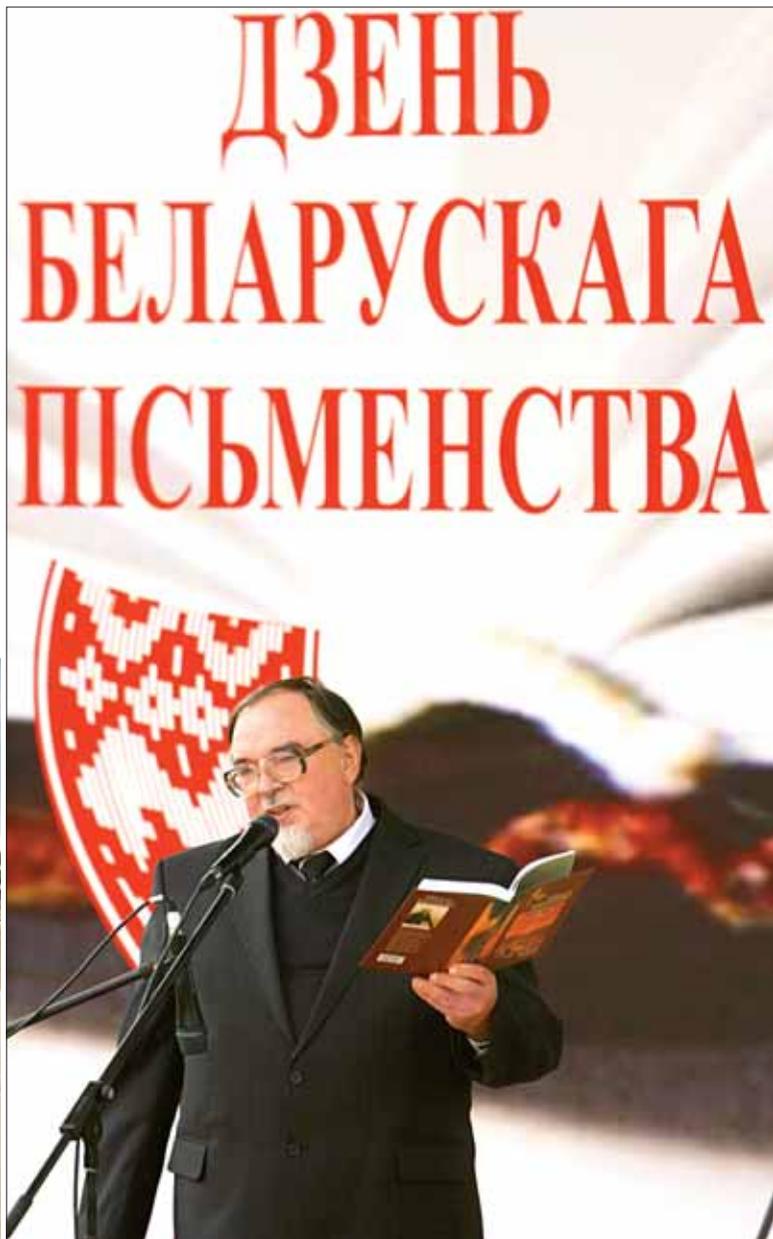
На радзіму Мележа, яго землякоў прыехалі пісьменнікі, настаўнікі, кнігавыдаўцы з усёй Беларусі. Былі дэлегацыі з Расіі, Украіны, госці з іншых краін – і гэта таксама добрая традыцыя свята. Як вядома, пісьменства беларускае бралася ў сілу, скарыстоўваючы цесныя сувязі з культурай народаў-суседзяў. І мы пазнаем адзін другога ў тым ліку і праз літаратурныя творы. Адзін гасць з Украіны зазначыў: старажытнае мястэчка Юравічы ён ведае па тым шумным кірмашы на плошчы, дзе Ганна Чарнушка выбірае сабе квяцістую хустку... Вось і нясе пра нас згадку па розных краінах, уражае і сёння людзей духоўны свет, створаны Іванам Мележам. Спадчатку “слова было ад Мележа”, яно стала важкім, адметным беларускім культурным здабыткам, аднак створаны ім, іншымі калегамі па літаратурным цэху



вобразы сёння належаць усёй сусветнай культурнай грамадзе. Пра гэта гаварылася, дарэчы, і на “круглым сталі” пад назвай “Літаратура як сродак міжкультурнага дыялогу” з удзелам замежных пісьменнікаў – ён ладзіўся напярэдадні свята ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Прадоўжыла знітоўваць духоўныя традыцыі краю і тыднёвая Рэспубліканская навукова-асветніцкая экспедыцыя “Дарога да Святыняў”. Сёлета яе ўдзельнікі неслі Благодатны

Агонь ад Гроба Гасподняга з Мінска праз Святое Поле Баранавіччыны, Нясвіжчыну, далей – праз Петрыкаў, Нароўлю, Камарын, экспедыцыя завяршылася літургіяй у Свята-Пакроўскай Царкве на свяце ў Хойніках. Значнымі момантамі свята сталі навукова-практычная канферэнцыя “Хойніцкія чытанні”, мастацкі пленэр “Хойніччына сучасная”, а таксама напоўнены цікавымі сустрэчамі з пісьменнікамі, паэтамі, выдаўцамі, журналістамі фестываль кнігі і



На свяце ў Хойніках урачыста ўшаноўвалі роднае слова і яго рупліцаў

прэсы. Яшчэ былі тэатралізавана-харэаграфічная дзея, спартыўнае свята, розныя выставы, канцэрты, у тым ліку яркае відовішча з удзелам мастацкіх калектываў Палескага рэгіёна “Беларусь-Украіна”. Вяселлем і гумарам поўніліся свята народнага мастацтва “Адвечная прыгажосць” у “Горадзе майстроў”, кірмаш “Сельскія сядзібы”...

А яшчэ добрыя фільмы ішлі на Свяце беларускага кіно ў хойніцкім кінатэатры “Юбілейны”. Атрымалі ўзнагароды перамож-

цы Нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі” і Рэспубліканскага конкурсу на лепшыя творы ў розных галінах літаратуры і публіцыстыкі. Прайшло і спецыяльнае гашэнне, запуск у абрачэнне паштовай маркі “Герб Хойнікаў”, прысвечанае Дню беларускага пісьменства.

Важкім завяршальным акордам свята ў Хойніках стала прадстаўленне рок-оперы “Курган” кампазітара Ігара Лучанка, напісанай па матывах паэмы Янкі Купалы.

Асіі! — Дзякуй!



Першага верасня ў вучняў вільнюскай беларускай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны, як, зрэшты, і ва ўсіх іншых школьнікаў, была ўрачыстасць. Хіба што для юных вільнюсаў, іх бацькоў і педагогаў школы дзень гэты быў крыху больш святочным, чым для астатніх

Анатоль Іваню

Нягледзячы на аб'ектыўныя цяжкасці, мінскія будаўнікі паспелі завяршыць першы этап рэнавацыі «пажыўшага» сваё будынка. У класах і калідорах яшчэ пахне свежай фарбай і паркетным лакам, добраахвотныя памочнікі прыбіральшчыцы яшчэ ўмудраюцца вымесці з куткоў рэшткі будаўнічага смецця, ды ўсё роўна можна сказаць: школа – як цацка.

Пра гэта і не толькі я размаўляю з дырэктарам Галінай Канстанцінаўна Сіволавай. Мы сядзім у сучасным, вельмі ўтульным дырэктарскім кабінце, п'ем гарбаты, Галіна Канстанцінаўна раскавае. Аказваецца, школе ўжо 16 гадоў. За гэты час яна стала прыкметнай з'явай не толькі ў жыцці беларускай суполкі, але і ў сістэме літоўскай дзяржаўнай адукацыі. Першыя выпускнікі школы сёння працуюць выкладчыкамі беларускай мовы, гісторыі, фізікі, літоўскай мовы, тым самым захоўваючы пераемнасць пакаленняў, без якой нацыянальнай школе было б цяжка, а можа, і немагчыма існаваць.

— Калі ж разглядаць гісторыю школы ў больш шырокім сэнсе слова, — раскавае Галіна Сіволава, — то нашы карані ідуць у першую палову мінулага стагоддзя, калі ў Вільні працавала шырока вядомая Віленская беларуская гімназія. Можна смела казаць, што мы — яе прамыя нашчадкі.

Вільня першай паловы ХХ стагоддзя — час росквіту беларускага нацыянальнага адраджэння, літаратуры на роднай мове. Тут працуюць Антон і Ян Луцкевічы, Цётка, Іван Луцэвіч — будучы знакамёты Янка Купала. У поўны голас заяўляюць пра сябе Якуб Колас, Змітрок Бядуля, Канстанцыя Буйло, Максім Гарэцкі. Толькі газет і часопісаў на беларускай выходзіць больш за сорак найменняў. Выдавецтва, музей, навуковае таварыства, тэатральная трупка, бізнес, самадзейнасць пры буйных фірмах,



Для гэтых вучняў з Вільнюса цікавае знаёмства з Беларуссю толькі пачынаецца

банк, палітычныя партыі, нарэшце, якія мелі сваіх прадстаўнікоў нават у польскім сойме, — даваенная беларуская грамада жыла насычаным, паўнакроўным жыццём.

Цікава, што беларускія класікі Максім Танк, Якуб Колас, Янка Купала свой літаратурны шлях пачалі менавіта ў Вільні.

Вядома, з тых часоў шмат чаго змянілася, і наіўна было б спрабаваць адрадыць гісторыю, што сплыла ў Лету, у былым фармаце. Але можна захаваць і прымножыць невычэрпнае багацце, якое аб'ядноўвае ўчарашні і сённяшні дзень, — беларускую мову.

неад'емная частка сусветнай культуры. Да таго ж давайце памятаць, што на старабеларускай друкавалася Біблія, быў напісаны Статут Вялікага княства Літоўскага, першая еўрапейская Канстытуцыя. Як жа можна не вывучаць і не прапагандаваць гэта агульнаеўрапейскае багацце?

Сёння выпускнікі беларускай сярэдняй школы актыўна і паспяхова канкуруюць пры паступленні ў вышэйшыя навучальныя ўстановы з абітурыентамі, якія закончылі літоўскія і рускія навучальныя ўстановы. А ўзровень ведаў па курсе літоўскай мовы, да

ручнікі, будматэрыялы і будаўнікі — гэтым школа імя Францыска Скарыны не пакрыўджана. Вось і напярэдадні першага верасня Мінск даслаў першакласнікам традыцыйныя падарункі: партфелі з падручнікамі і сшыткі, фламастэры і лінейкі.

— Асіі! — Дзякуй! — Расчунлена дзякуе па-літоўску і па-беларуску Галіна Сіволава.

— Адзінае, у чым сапраўды адчуваем сёння патрэбу, — у дзіцячай літаратуры на беларускай мове, — заклапочана ўздыхае дырэктар, глянуўшы на гадзіннік. Хутка 11.00, урачыстая лінейка...

Атрымалася сапраўднае свята. Хоць неба хмурылася, і вецер халодны прабіраў — усё роўна ўрачыстасць удалася: з кветкамі, разгубленымі вочкамі першакласнікаў, усмешкамі, добрымі пажаданнямі і традыцыйным першым званком.

Першага верасня ў школьнікаў Вільнюскай беларускай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны было шмат гасцей, некаторыя з іх падзяліліся з намі сваімі ўражанымі.

Данутэ БЕКІНТЭНЕ, дэпутат сейма Літвы:

— Стагоддзямі беларусы і літоўцы жылі не проста па суседстве — разам. У нас агульная гісторыя, агульныя нацыянальныя героі і, мяркую, агульная будучыня. Каму ж, як не сённяшняй моладзі, мацаваць гістарычныя сувязі, працаваць на карысць сваіх краінаў?

Цудоўна, што беларуская сярэдняй школа імя Францыска Скарыны сапраўды стала нітачкай, якая

злучыла сённяшняю беларускую суполку Літвы з суполкай даваеннай. Спадзяюся, след ёй у гісторыі будзе пакінуты не меншы...

Міхаіл ЦІЦЯНКОЎ, намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама:

— Сталіца Беларусі ўжо некалькі гадоў шэфтуе над вільнюскай школай. Цяпер завяршылі першы этап рэнавацыі будынка. Вядома, гэта каштуе нямаля, але грошы ж дзяржава ўкладвае ў сваіх дзяцей. Верым, што такія выдаткі акупацца.

Наконт планаў. Задуманы і спраектаваны актыва і вялікая спартыўная залы, іх будаўніцтва пачнецца ў наступным годзе. Папаўняюцца бібліятэчныя фонды, аказваем метадычную дапамогу педагогам, ладзім экскурсіі для навучэнцаў. Так што супрацоўнічаем на ўсіх магчымых узроўнях.

Уладзімір ДРАЖЫН, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Літве:

— Сёння сфарміравана і ўкараняецца ў жыццё амбіцыйная праграма па пераўтварэнні віленскай беларускай школы імя Францыска Скарыны ў паказальную навучальную ўстанову. Яна павінна стаць лепшай замежнай беларускай «фабрыкай ведаў», быць у адным шэрагу са школамі ў Беларусі і нават пераўзыходзіць іх — дзякуючы свайму ўнікальнаму становішчу. Варта сказаць, што, нягледзячы на выклікі часу — фінансавыя, эканамічныя, палітычныя і іншыя, — педагогічныя калектывы заўсёды адчувае падтрымку не толькі беларускай дзяржавы і пасольства, што натуральна, але і міністэрства адукацыі Літвы, дэпартаменту адукацыі і выхавання вільнюскай мэрры, раённых уладаў. І, вядома, усялякую падтрымку школе як ядру беларускай культуры ў Літве аказваюць беларускія грамадскія арганізацыі, якія працуюць у Літве.

І гэта цудоўна, што ў школы столькі добрых сяброў...



Падарунак школе ад Мінскага гарвыканкама

— Іншы раз, — працягвае апавед дырэктар школы, — я параўноўваю намагацца нашага калектыву з намаганнямі Ефрасіні Полацкай, якая шмат зрабіла для велічы і росквіту Беларусі. Наша школа ў меру сіл і магчымасцяў прапагандае беларускую гістарычную спадчыну, вучыць роднай мове. Беларускае мова — гэта

прыкладу, часта пераўзыходзіць узровень вучняў літоўскіх школ. Пацверджаннем таму — шматлікія перамогі выхаванцаў школы на прадметных алімпіядах.

Вядома, без дапамогі Беларусі многае засталася б на правінцыйным узроўні. Але дзяржава ўзяла пад апеку вільнюскаю школу. Аўтобусы, камп'ютары, парты, пад-

ЗЯМЛЯ І ЛЮДЗІ

Літаратурныя мясціны Хойніччыны

Адам Мальдзіс

У сувязі з Днём беларускага пісьменства ў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» прагучалі два званкі: «Чаму на гэты раз свята праводзіцца ў Хойніках? Чым такім яны праславіліся ў літаратуры ці навуцы? Кнігадрукаванне там, здаецца, не было, буйных кнігазбораў таксама...» На гэтыя пытанні я адказваў прыкладна так: нецікавых раёнаў у Беларусі няма, кожны нечым вылучыўся ў гісторыі нашага прыгожага пісь-

менства. Згадаем некалькі найбольш значных фактаў.

Найперш Хойніцкая зямля праславілася тым, што тут, у вёсцы Глінішча, нарадзіўся класік нашай літаратуры, народны пісьменнік Беларусі Іван Мележ (1921–1976). Бацькі яго — з сялянскай сям'і, якая мела чэшскія карані. У Глінішчы будучы празаік атрымаў першапачатковую адукацыю. Тут захапляўся някідкай прыгажосцю навакольнай прыроды, напісаў першыя вершы. Убачанае і пачутае на

радзіме потым знайшло мастацкае ўвасабленне ў яго знакамітых раманах «Людзі на балоце» і «Подых навальніцы», адзначаных найвышэйшай узнагародай краіны. У 1983 годзе ў Глінішчы створаны музей Івана Мележа, а мясцовая сярэдняя школа цяпер носіць яго імя.

Вёска Вялікі Бор — радзіма празаіка, перакладчыка, публіцыста Барыса Сачанкі (1936–1995), лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа і Літаратурнай прэміі Саюза

пісьменнікаў Беларусі імя Івана Мележа. Гісторыя Палесся, родных мясцін пісьменніка паказана ў яго апавесцях «Варэйка золата», «Дыярыш Мацея Белановіча», нарысе «Зямля маіх продкаў». Імя пісьменніка прысвоена Вялікабарацкай сярэдняй школе.

На Хойніцкай зямлі нарадзіліся многія пісьменнікі, якія і цяпер узбагачаюць нашу літаратуру. Найперш гэта паэт, рэдактар часопіса «Польмя» Мікола Мятліцкі (з вёскі Бабчын), а таксама Лідзія Адамовіч (з Клі-

ваў), Барыс Пятровіч (з Вялікага Бору), Аляксандр Сопат (з Партызанскай).

Мае Хойніччына і больш даўня літаратурныя традыцыі. У Хойнікі, палац Кароля Прозара, трапілі рукапісы класіка польскага сентыменталізму Францішка Карпінскага. У Бабчыне нарадзіўся і жыў аўтарытэтны беларускі і польскі этнограф і фалькларыст Часлаў Пяткевіч (1856–1936), аўтар двухтомніка «Рэчыцкае Палессе». А ў вёсцы Перасвятное — родавыя карані філалага, падарожніка і дыпламата Іосіфа Гашкевіча (1815–1875), першага консула Расіі ў Японіі і аўтара першага японска-рускага слоўніка (1857).

У госці да сівой легенды

Больш за тры тысячы чалавек прынялі ўдзел у міжнародным фестывалі “Гальшанскі замак-2010”

Андрэй Асфура

Фестываль быў арганізаваны каля сцен легендарнага Гальшанскага замка. Яго адкрывала тэатрылізаванае прадстаўленне на гістарычную тэму. Для гасцей падрыхтавалі бугурт (масавую бітву рыцараў), турніры лучнікаў, коннікаў і пешых рыцараў.

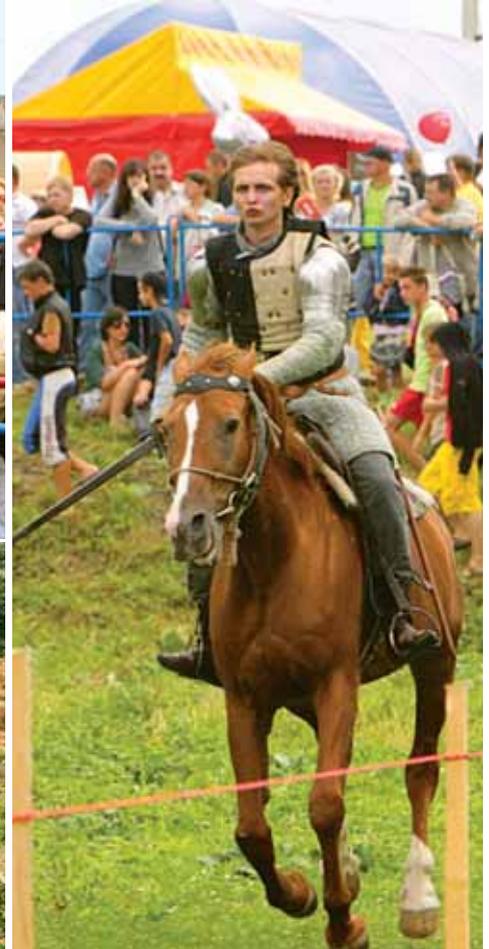
Усе жадаючыя атры-

малі магчымасць акунуцца ў жыццё гэтага рыцарскага лагера эпохі Сярэднявечча, а таксама паспрабаваць свае сілы ў стральбе з лука і прымерыць рыцарскія даспехі.

На час фестывалю былі арганізаваны продажы сувеніраў і вырабаў народных рамёстваў. У канцэрце старадаўняй музыкі прымалі ўдзел шэсць музычных ка-

лектываў, якія прадстаўляюць музыку ў сярэднявечным стылі.

Фестываль “Гальшанскі замак-2010” праходзіў у гонар 600-годдзя Грунвальдскай бітвы, 400-годдзя заснавання Гальшанскага замка, 730-годдзя заснавання саміх Гальшанаў і 605-годдзя з дня нараджэння Соф’і Гальшанскай (заснавальніцы роду Ягелонаў).



На свяце ў Гальшанах ажывала гісторыя

ГОД ПЕРАМОГІ

Шчыраванне на журналісцкай ніве

З Юрыем Абрамавічам Левіным у нас даўно былі магчымасці пазнаёміцца. І масток злучнасці між намі меўся не выпадковы, абодвум блізкі, для абодвух трывалы і надзейны. Вадзім Дулепаў — мой даўні, з курсанцкага юнацтва таварыш. А пасля — і напачаткі на службе ў Чырванасцяжнай Туркестанскай ваеннай акрузе. Вадзім прайшоў выпрабаванне Афганістанам, пасытаў шмат чаго горкага. Вярнуўся з афганскага пекла з ордэнам Чырвонай Зоркі і шматкам лёсам напісаных вершаў. Служыць пасля “Афгана” майго сябра накіравалі ў родны Свядлоўск — Екацярынбург, у рэдакцыю газеты “Уральские военные ведомости”. Там і пазнаёміліся яны: малады літаратар і вопытны ваенны журналіст. Юрый Абрамавіч быў на той час даўно ўжо ў запасе (звольніўся яшчэ ў 71-м), але без газеты жыцця свайго не ўяўляў. Знаёмства, хаця і ўзрост, і жыццёвы вопыт істотна розніліся, перарасло ў сапраўдную дружбу. Спрыяла таму, пэўна, і тое, што абодва на свае вочы бачылі вайну...

Алесь Карлюкевіч

Вадзім, з якім мы і ліставаліся, і перазвонваліся, пра Юрыя Левіна не раскажыце, а я і падставы не меў, каб папытацца. А нядаўна надарылася нагода ўдакладніць інфармацыю пра екацярынбургскага пісьменніка Дзмітрыя Стонава. Збіраў матэрыялы для нарыса пра гэтага ўраджэнца драгічынскай вёскі Бездзеж. Было вядома, што яны разам былі на фронце — пісьменнік Стонаў і ваенны журналіст Юрый Левін. І я папрасіў Вадзіма знайсці Юрыя Абрамавіча ці хаця б некаторыя звесткі пра яго. Хаця з вайны ўжо часу прайшло... І якім жа было маё здзіўленне, калі Дулепаў спакойна гэтак і кажа: “Задавай любячы пытанні... Усё перадам. Мы з Юрыем Абрамавічам даўнія сябры. Не здзіўляйся, такія ў нас доўгажыхары! Дарэчы, ён жа — таксама з Беларусі родам...”

Так высветлілася, што ў Екацярынбургу болей як паўвека жыве і працуе ён, наш зямляк журналіст і пісьменнік Юрый Левін. Нарадзіўся будучы літаратар у вёсцы Парэчча сённяшняга Акцябрскага раёна — 20 верасня 1917 года. А пошук мой прыпаў на вясну 2008-га...

Калі Юрыю было ўсяго дзевяць гадоў, памерла маці. Вучобу хлопчык не кінуў. Наадварот, стараўся як толькі мог. І яшчэ паспяваў павесіць жывёлу, касіць, араць, паліць грады, не цураўся ніякай работы.

Напрыканцы вучобы ў сярэдняй школе пачаў пісаць у раённую газету. Першыя спробы пяра прыйшліся даспадобы рэдактару “раёнкі”, ён запрасіў маладога чалавека ў штат. Так пачаўся журналісцкі лёс Юрыя Левіна.

У 38-м хлопца прызвалі на службу ў Чырвоную армію. Патрапіў у Кіеўскую ваенную акругу. Закончыў школу падрыхтоўкі малодшых спецыялістаў. Прызначылі камандзірам танка Т-26 у 49-й лёгка-танкавай брыгадзе. ...У службе ўсё складалася самым лепшым чынам, малодшага камандзіра заўважыла камандаванне часці. І ў 1940 годзе Юрый — ужо карэспандэнт салдацкай “шматтыражкі”. Левіна накіроўваюць на вучобу ў Маскву — на курсы газетных работнікаў Рабоча-сялянскай Чырвонай арміі. Але скончыць вучобу не атрымалася: пачалася вайна... Малады журналіст трапляе ў газету 31-й арміі “На ворага!”. І праз многія гады трымаў ветэран у памяці першую франтавую карэспандэнцыю — “Адважны камандзір-разведчык”. Баі пад Ржэвам, разуменне, што вораг жорсткі, падрыхтаваны да вайны, што так лёгка немцаў адолець не ўдасца — усё гэта з таго, першага года Вялікай Айчыннай... У час абароны Сталінграда старшы палітрук Левін — у складзе рэдакцыі франтавой газеты “Сталинское знамя”. Сярод заслужыўцаў — вядомы ў будучым драматург Юрый

Чапурын. Тады ж, атрымаўшы накіраванне ўласным карэспандэнтам у адну з армій фронту, Юрый знаёміцца са згаданым Дзмітрыем Стонавым, які служыў у армейскай рэдакцыі.



Журналіст Юрый Левін. 1945 год

З перыяду баёў за Сталінград — і такі эпізод. Адночы карэспандэнт вяртаўся з перадавой цераз Волгу, рэдакцыя знаходзілася на другім беразе. У час абстрэлу лодка перакулілася. З усіх сіл стараўся дапыць, баючыся яшчэ, каб не замачыць ужо напісаныя ў нумар заметкі, карэспандэнцыі...

Увогуле Юрый Абрамавіч заўсёды вызначаўся дбайнасцю да

збору фактычнага матэрыялу. Доўгія дзесяцігоддзі захоўваў свае пажоўклыя франтавыя бланкеты. Цяпер, праўда, прапахлыя дымам вайны, яны знаходзяцца ў школьных музеях, бібліятэках, архівах... Але, перш чым перадаць дарагія рэліквіі рулівым збіральнікам памяці, пісьменнік-франтавік акуратненька перапісаў занатаванае ўслед за баявымі дзеяннямі ў новенькія агульныя сшыткі. Запісы з Вялікай Айчыннай праз паўвека заставаліся матэрыялам для новых кніг, новых публікацый. Толькі ў 2000 годзе пабачылі свет зборнікі нарысаў Юрыя Левіна “Генераліяда” (пра сустрэчы з камдзівамі, камандармамі і іншымі ваеначальнікамі), “Дзённік Перамогі”, “Імёны” (успаміны пра пісьменнікаў).

Дакументальная, фактаграфічная аснова — і першапачатковы для стварэння многіх мастацкіх твораў. Здраецца, што ўжо следам за напісаным, надрукаваным працягваецца жыццё апавяданняў, нарысаў. Як вось і ў гэтым выпадку... Апавяданне “Кісет” — пра драматычную старонку з франтавой біяграфіі ваеннага карэспандэнта. Журналіст, калі вызвалілі Мелітопаль, па заданні рэдакцыі знайшоў героя штурма горада сяржанта Шэрстабітава. Калі размаўлялі, журналіста і яго суб’яднаўца накрыла выбухавая хваля. Ачомаўся Левін у шпіталі. Нічога не памятае, акрамя таго, што частаваў Шэрстабітава махоркай са свайго кісета. Болей салдата-героя карэспандэнт нідзе за вайну не сустрэў. Давялося забыцца і пра кісет... Хаця сама гісторыя трывала сядзела ў памяці. І стаў той эпізод апавяданнем. Пісаў яго Левін амаль як нарыс, без лішніх і непатрэбных мастацкіх абагульненняў. Прайшлі многія гады. Юрый Абрамавіч вы-

ступаў перад чытачамі ў адной з аўдыторый у Курганскай вобласці. Расказаў і пра апавяданне “Кісет”. Раптам да пісьменніка падыходзіць сталага веку чалавек. Замест аднае нагі — пратэз. Углядаецца ў твар Левіна і з вялікім хваляваннем працягвае... кісет. Так, той самы кісет, што застаўся ў сяржанта пад Мелітопалем. І сяржант той самы — Шэрстабітаў...

Пасля шпіталю — рэдакцыя іншай франтавой газеты: спярша — на Паўднёвым фронце, а затым у складзе 4-га Украінскага... яшчэ адно раненне. Вайну Левін закончыў у Берліне, карэспандэнтам газеты 3-й ударнай арміі “Фронтвик”. Удзельнічаў у штурме рэйхстага.

Яшчэ пяць гадоў маёр Левін служыў у Групе савецкіх войск у Германіі. Затым карэспандэнт-ардэнаносец (кавалер двух ордэнаў Чырвонай Зоркі, двух ордэнаў Айчыннай вайны 2-й ступені, двух медалёў “За баявыя заслугі”) прыязджае ў Екацярынбург. Толькі ў 1971 годзе падпалкоўнік Левін звальняецца з вайскавай службы. У 70-я працуе ўласным карэспандэнтам “Літаратурнай газеты”, шмат вандруе па гарадах Урала, іншых рэгіёнах краіны. І па-ранейшаму застаецца ўважлівым да тэмы Вялікай Айчыннай... У сваіх кнігах, газетных і часопісных публікацыях раскажвае пра герояў і подзвігі, “расшыфроўвае” свой газетны хуткапіс, дапаўняе публіцыстыку 1940-х падрабязнасцямі з пасляваеннай біяграфіі франтавікоў.

У 1992 годзе Юрыя Абрамавіча прынялі ў члены Саюза пісьменнікаў Расіі. Творчыя здабыткі нашага земляка высока ацэнены ў Екацярынбургу. У 2005 годзе Левіна адзначылі губернатарскай прэміяй — “За значны ўклад ў развіццё культуры Урала”. У 2007 годзе Юрыя Абрамавіча ўзнагародзілі прэміяй “Прызнанне”.

А ў 2008-м ветэрана Юрыя Левіна не стала...

УРАЖАННІ

Усе колеры ўсмешкі

Незвычайная фотаавыстава ў Нацыянальным мастацкім музеі

Іда Ганчаровіч

Хто хоць аднойчы наведаў Беларусь, сам мог пераканацца: людзі тут вельмі добрыя, гасцінныя, працавітыя... Пэралік станоўчых якасцяў можна доўжыць. Хтосьці з гасцей кажа, што мы рэдка ўсміхаемся. З гэтым, канешне, можна паспрачацца. Так, Беларусь, вядома, не назавеш "краінай усмешак", але ж мы і не заціснутыя, не халодныя. А ўсмешка ў нас — заўсёды шчырая! І чалавек, каб яму нехта ўсміхнуўся, давер павінен заслужыць. Пра гэта я згадвала-разважала на выставе "Усмешкі беларусаў. Вядомых і розных" у Нацыянальным мастацкім музеі. Як і пра сілу ўсмешкі, і што яна заўсёды — самы танны спосаб выглядаць лепш.

Паўсотні прыгожых фотаздымкаў усмешлівых беларусаў рознага ўзросту

і сацыяльнага становішча былі адабраны з некалькіх сотняў фотаработ. Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў на адкрыцці выставы ўдакладніў, што "любые жадаючы фотамастак мог паўдзельнічаць у мерапрыемстве, а пад час працы выставы журы вылучыць трох пераможцаў".

Усмешкі на выставе — самыя розныя, але ўсе яны вельмі да твару персанажам. Вось маладзіца з парасонам. Дождж, а яна так шчыра радуецца, што, глядзячы на яе, абавязкова ўсміхнешся і падумаеш: наколькі ж гэта цудоўная рэчы — жыццё! Вось малы сядзіць у траве з гарэзлівай усмешкай, яўна задаволены неабмежаванай прасторай і прыгожым днём. А дзядуля-пастух, па твары відаць, перажыў шмат, а вочы ягоныя добрыя, усмешка — ветлівая.

"Жанчына ў хустцы з цудоўнай энергетыкай" — такі каментар я пачула побач пад час прагляду. Твар красуні вельмі прыгожы, і ўсмешка яшчэ дадае адметны штрышок. Думаю, мужчынам цяжка прайсці паблізу такой жанчыны ды не аглянуцца. А вось малады вайсковец. Яго ўсмешка мужняя, адважная і пры гэтым вельмі добрая — гэта ўжо для дзяўчат нагода затрымаць погляд...

Сыходзячы з выставы ў выдатным настроі, я ўпершыню задумалася пра карысць усмешкі. Пэўна, за штодзённай мітуснёй мы пра гэта часам забываем. А між тым навукоўцы падлічылі: каб нахмурыцца, неабходна задзейнічаць на твары аж 72 мускулы, а каб усміхнуцца — толькі 14. Значна ж лягчэй! І добры настрой міжволі ідзе за ўсмешкай. А яшчэ ёй мы можам прымусяць усміхнуцца і яшчэ каго-небудзь,



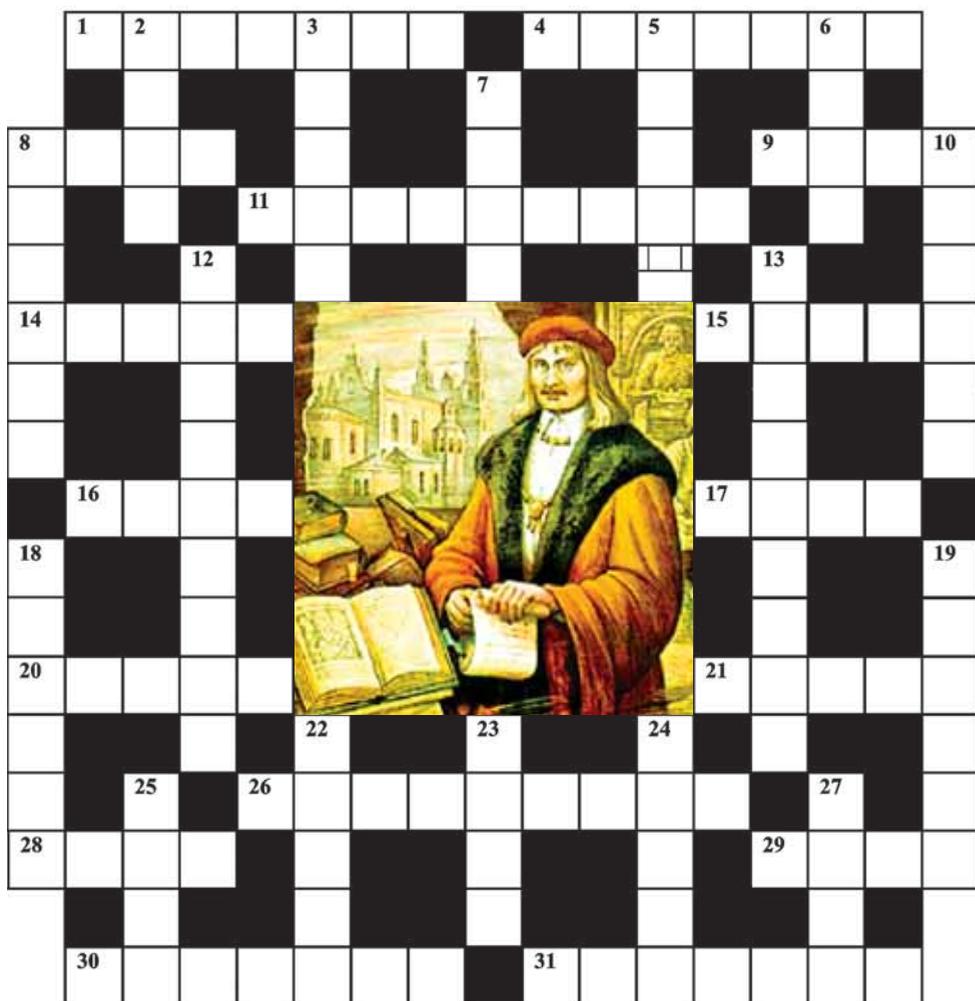
прыцягнуць да сябе ўвагу, калі тое неабходна... Думаю, з часам прыязная ўсмешка сапраўды стане нашай добрай, паўсядзённай звычайкай. Бо дэманстраваць свае ўсмешкі ў якасці твораў фотамастацтва мы ўжо ўмеем...



Усмешкі на выставе — самыя розныя...

КРЫЖАВАНКА

Кніжная прастора



Па гарызанталі: 1. Кніга, якую выдалі ў 1563 годзе асветнікі-кнігадрукары Іван Фёдараў і Пётр Мсціславец. Сёлета — 500 гадоў з дня нараджэння Івана Фёдарава, ураджэнца Беларусі. 4. Майстэрня па вырабе паперы: на Беларусі здаўна існавалі ў Заслаўі, Ружанах, Сморгоні ды іншых паселішчах. 8. Народнае эпічнае апавяданне. 9. Беларускамоўная газета, якая выдавалася ў Мінску ў 1919 годзе ва ўмовах польскай акупацыі. 11. Верш М.Багдановіча ("Душой стаміўшыся ў жыццёвых цяжкіх бурках"). 14. Буйны почырк старажытных рукапісаў з прамым напісаннем літар. 15. Старажытная сякерападобная прылада: у Беларусі ўжывалася з VIII ст. да н.э. 16. У старажытнасці: мера зямлі, адзінка падатковага абкладання. 17. "...Божая Адзігітрыя Эфеская". Назва абраза, твора мастацтва, які Ефрасіня Полацкая падарыла мужчынскаму манастыру. 20. У антычнай метрыцы шасцідольная стапа з 4-х складоў. 21. Без языка, а гаворыць (заг.). 26. Кніга, якую выдаў беларускі кнігадрукар Пётр Мсціславец

у 1575 годзе. 28. ... ды лядя — для палетку бяда (прык.). 29. Тытульны ... Звычайна першы заглаўны аркуш кнігі. Упершыню быў выкарыстаны ў выданнях Ф.Скарыны. 30. Тоўстая кніга вялікага фармату: такія любіла чытаць Ефрасіня Полацкая. 31. Кніга беларускага друкара і асветніка Спірыдона Собаля, якую ён выдаў у 1635 годзе ў Буйнічах, пад Магілёвам.

Па вертыкалі: 2. "...Ераміі". Кніга беларускага асветніка і першадрукара Францыска Скарыны, выдадзеная ў 1519 годзе. 3. Старажытная манета, якая мела хаджэнне на тэрыторыі ВКЛ і Рэчы Паспалітай. 5. ... Іпацій. Прозвішча беларускага пісьменніка-палеміста XVI ст., аўтара твораў на старабеларускай мове. 6. "Наша ...". Газета, рэдактарамі-выдаўцамі якой былі Аляксандр Уласаў, Янка Купалі і інш. 7. Пачак кнігі, сшыткаў, складзеных адзін на адзін. 8.

Горад у Грэцыі (цяпер г. Салонікі), дзе нарадзіліся стваральнікі славянскай азбукі Кірыл і Мяфодзій. 10. Старажытнарускі пісьменнік, адзін з заснавальнікаў летапіснага жанру на Русі. 12. Кніга, першае выданне на беларускай мове асветніка Сымона Буднага. 13. Пісчы матэрыял, якім карысталіся да вынаходства паперы. 18. "Малая падарожная ...". Кніга, якую выдаў Ф. Скарына ў Вільні ў 1522 годзе. 19. Беларускамоўны звод законаў, быў выдадзены ў ВКЛ у 1529, 1566 і 1588 гадах. 22. Узмоцнены рух чаго-небудзь (перан.). 23. Дугападобнае скрыўленне. 24. Адзін з жанраў паэтычнай старарускай літаратуры, які выкарыстоўваў у сваёй творчасці беларускі асветнік Кірыла Тураўскі. 25. "...! Як сонца маё беларускае". З верша беларускай паэтэсы Яўгеніі Янішчыц "Мова". 27. Сельскагаспадарчая прылада.

Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Статут. 22. Хвалія. 23. Збіт. 24. Слова. 25. Мова. 27. Вільні. Салонікі. 10. Нестар. 12. "Катэхізіс". 13. Пэрамент. 18. Кніжка. 19. Па вертыкалі: 2. Літар. 3. Літар. 5. Літар. 6. Ніва. 7. Кніга. 8. "Евангеліе". 28. Асорт. 29. Літар. 30. Фанія. 31. "Псалтыр". "Летапісец". 14. Устаў. 15. Кепч. 17. Маца. 20. Іонік. 21. Кніг. Па гарызанталі: 1. "Апостал". 4. Паперня. 8. Сказ. 9. "Зьвон". 11.